

Kriza kot priložnost

Avtorji: Ban Ki-moon, Susilo Bambang Yudhoyono, Donald Tusk in Anders Fogh Rasmussen

Dobro bi bilo, da bi se svetovni voditelji na srečanju v Washingtonu zavedali, da se soočamo z dvema krizama. Prva je globalna finančna kriza, ki je trenutno najbolj očitna, druga, še bolj stvarna od nje, pa je kriza klimatskih sprememb. Pomembnost reševanja prve nikakor ne sme povzročiti zanemarjanje druge; prav nasprotno, predstavlja priložnost, da ubijemo dve muhi na en mah.

Pustimo ob strani znane argumente o podnebnih spremembah in da se vsak dan, ko smo pasivni, problemi le še stopnjujejo, borba proti globalnemu segrevanju pa postaja moralna obveza. Namesto tega ta primer razjasnimo s pomočjo pragmatične ekonomije.

Globalna ekonomska rast se upočasnjuje, proračuni se ožajo in najverjetneje bomo imeli na razpolago vedno manj sredstev za spopadanje z vedno večjo agendo globalnih problemov. Katero pot naj potem izberemo, da bomo ustvarjali delovna mesta in spodbujali rast? Kako lahko zagotovimo oskrbo z energijo po dostopnih cenah? Kaj naj storimo, da bomo globalni finančni sistem obvarovali pred ponovnimi finančnimi zlomi in cikličnimi baloni ter dali ljudem po svetu možnost, da uživajo v koristih gospodarskega razvoja in živijo v ekonomski varnosti?

Pred nami ležijo veliki izzivi, rešitve zanje pa moramo iskati s skupnimi močmi. In ko pride do dveh najbolj resnih problemov – finančne krize in podnebnih sprememb – leži odgovor v zeleni ekonomiji. Če nas naš način življenja ogroža, se moramo prilagoditi. Znanstveniki se strinjajo: v kolikor se želimo spopasti s podnebnimi spremembami, je potrebna energetska revolucija, ki pomeni popolno spremembo virov energetske oskrbe. S tem se strinjajo tudi ekonomisti: najbolj rastoča gospodarska panoga na svetu je trenutno tista, ki se ukvarja z obnovljivimi viri energije. Tam se že sedaj ustvarjajo delovna mesta prihodnosti in proizvede največ inovativnih tehnologij, ki napovedujejo naslednjo dobo ekonomske preobrazbe.

Praktična filozofija nas opominja, da je prihodnost že tu. Dejstvo je tudi to, da bo svetovni finančni vrh, ki bo potekal ta vikend, velikega pomena. Pred preizkušnjo stojimo tudi v začetku decembra, ko se bodo države zbrale v Poznanu na Poljskem za nadaljevanje pogajanj o Okvirni konvenciji ZN o spremembi podnebja (t.i. Klimatska konvencija ZN). Srečanje tudi zaznamuje pol poti akcijskega načrta z Balijskega (t.i. Bali road map), ki je bil sprejet lansko leto v Indoneziji sredi velike evforije. Njegov cilj je, da svetovne voditelje pripravi na odločilna pogajanja v Kopenhagnu naslednji december. Tam se bodo sestali z namenom, da izpogajajo ambiciozen in izčrpen dogovor o podnebnih spremembah, ki ga bodo sprejele vse države.

Okoljski ministri se bodo v Poznanu prvič sestali z namenom, da oblikujejo dolgoročno vizijo skupnega delovanja. Če želimo priti do dogovora v Kopenhagnu, potrebujemo jasen delovni načrt, ki bo vseboval konkretne cilje za zmanjšanje emisij in prilagajanje na škodljive vplive klimatskih sprememb. Potrebujemo dogovorjeno institucionalno strukturo, resno obvezo o Skladu za prilagajanje in nenazadnje pripravljenost tako držav v razvoju kot razvitih držav, da vsaka naredi svoj del. Financiranje bo ključ, saj se ne bomo zmožni učinkovito spopadati s podnebnimi spremembami, če bo državam v razvoju primanjkovalo finančnih sredstev in tehnologij za 'zeleno revolucijo'.

Žal se želje same od sebe ne pretvorijo v dejanja, zato se zavedajmo, da si dejanj najbolj želijo ljudje po svetu, še posebej pa podjetja, investitorji, vlade in civilne skupine. Investicije v brezogljive tehnologije pa so že stvarnost. Okoljski program ZN celo predvideva, da se bodo globalne investicije v takšne tehnologije do leta 2020 povzpele na okoli 1,9 bilijona ameriških dolarjev, kar bo predstavljalo pomemben delež globalnega BDP-ja. Po vsem svetu je že skoraj milijon ljudi zaposlenih v novih vetrnih in solarnih elektrarnah, polovica teh samo na Kitajskem.

Brazilijski program za biogoriva ustvarja skoraj milijon delovnih mest na leto. V Nemčiji pričakujejo, da se bodo investicije v okoljske tehnologije v prihajajočih letih početverile in dosegle 16 odstotkov proizvodnih zmogljivosti države do leta 2030 ter zaposlovale več delavcev kot avtomobilska industrija.

Študije prikazujejo, da bi lahko ZDA zreducirale ogljikove emisije s povsem nizkimi, če ne celo zanemarljivimi stroški, v kolikor bi uporabili zgolj obstoječe znanje. To pomeni, da nam ni potrebno čakati na nove tehnologije, niti nam ni potrebno posebej skrbeti za stroške, ki so potrebni za ukrepe. Kot dokaz lahko podamo tudi primer Danske in njene ogromne investicije v zelene tehnologije. Od leta 1980 se ji je BDP povečal za 78 odstotkov ob minimalni povečani porabi energije. Za podjetja se takšni prihranki pretvorijo v dobiček. Na primer evropska podjetja, ki delujejo na področju zelenih tehnologij, dandanes uživajo občutne prednosti, saj so na trgu 'prvi igralci', in pokrivajo eno tretjino zelo rastočega svetovnega trga okoljskih tehnologij.

Če v globalnem okviru zastavimo pravilne politike in finančne vzpodbude, si lahko obetamo gospodarsko rast in pot, ki vodi v nizkoogljično smer. Prepričani smo lahko, da bodo tako razvite države kot države v razvoju s pravnimi politikami in vzpodbudami v enaki meri prispevale k boju proti globalnemu segrevanju, vsaka na svoj način in brez ogrožanja pravic vsake države do razvoja in ekonomske blaginje njenih državljanov.

Vodilni gospodarstveniki, usmerjeni v prihodnost, se tega zavedajo. To je eden izmed razlogov, da poslovneži po vsem svetu zahtevajo jasne in dosledne politike, ki zadevajo podnebne spremembe, torej globalne politike za globalni problem. V tem pogledu sprejmimo dejstvo, da do istega cilja vodi več poti. V Poznanu in kasneje v Kopenhagenu bodo nekateri zagovarjali stroge meje emisij, drugi bodo dajali prednost prostovoljnemu ciljem, tretji bodo razpravljali o prednostih in koristih t.i. cap and trade (pokrij in trguj) ogljikovih trgov v primerjavi z davki in državnimi zaščitnimi zakoni, veliko pa jih bo pozivalo k politikam, ki omejujejo krčenje gozdov, saj ima slednje kot posledico približno petino vseh emisij toplogrednih plinov. Investicije v znesku od 17 do 30 milijard ameriških dolarjev letno bi razpolovile vrednosti ogljika, medtem ko bi na primer občutno povečale zaposlovanje na področju ohranjanja narave v tropskih državah, kot je Indonezija.

Potrebujemo vsa omenjena stališča, ne pa da se odločamo samo za nekatera izmed njih. Še več, potrebovali bomo vodenje – razsvetljeno in z globalno perspektivo ter usmerjeno v rezultate. Naj bo zdajšnja globalna finančna kriza kot budnica, ki bo zahtevala trezen premislek. Potrebujemo inovativne rešitve, ki upoštevajo velike izzive, s katerimi se soočamo kot prebivalci Zemlje. To ni povabilo, da odlašamo tisto, kar je potrebno storiti za zavarovanje naše prihodnosti. Nimamo več časa, da bi ga izgubljali.

Ban Ki-moon je generalni sekretar ZN, Susilo Bambang Yudhoyono predsednik Indonezije, Donald Tusk premier Poljske, Anders Fogh Rasmussen pa premier Danske.

Članek je bil prvič objavljen v International Herald Tribune.